

Мошко Олена Миколаївна, курсант 3 курсу
ННІ № 3, факультету № 1 НАВС; *Науковий
керівник*: Павловська Н. В., професор
кафедри цивільного права і процесу НАВС,
кандидат юридичних наук, доцент

ДО ПИТАННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ КРЕДИТНОГО ДОГОВОРУ

Проблема правового регулювання кредитного договору в останні роки широко обговорюється в юридичній науковій літературі і привертає до себе все більш потужну увагу правників, як теоретиків так і практиків.

Законодавець, приймаючи нормативно-правові акти, що спрямовані на регулювання кредитних правовідносин, йде шляхом прийняття норм, що відповідають сучасній економічній ситуації в державі. В той же час, такий шлях не завжди сприяє усуненню колізій і недоліків в законодавстві України щодо регулювання зазначених відносин та захисту законних прав та інтересів фізичних осіб (позичальників).

Наукові дослідження та опубліковані праці обмежуються, як правило, лише юридичною характеристикою правочинів, які в рівній мірі можуть бути віднесені як до банківської взагалі, так і до кредитної сфери зокрема. Крім того, у публікаціях практично не висвітлюються питання про те, які саме правочини слід вважати досконалими в кредитній сфері, яка їх правова природа та підстави недійсності.

Аналіз юридичної літератури, що висвітлює різні аспекти кредитування, свідчить про велику кількість різноманітність висловлювань щодо ролі і значення норм цивільного та інших галузей права в регулюванні кредитних відносин.

Цивільно-правова складова кредитних правовідносин вже давно знайшла своє відображення в термінології, що використовується в юридичній літературі. Так, наприклад, термін «кредитна операція» досить часто використовується в судовій практиці і в юридичній літературі в значенні кредитного договору, але ж не застосовується термін «кредитний правочин» взагалі. Також, необхідно відзначити, що в кредитних відносинах найчастіше використовується поняття «договір». Проте, використання терміну «угода» стосовно кредитування можна вважати виправданим, оскільки значення терміну «угода» визначається як домовленість осіб про щось, узгодження між двома або декількома особами про предмет та умови виконання зобов'язання, договір про виконання будь-яких дій, надання послуг тощо. Відмежування понять «угода» і «договір», наголошувалися ще в дореволюційній літературі. Найзрозумілішою є позиція цивіліста Д.І. Мейера: «У цьому полягає слабка сторона нашого терміну; «угода» передбачає участь декількох осіб, тому що термін «угода» є скорочене від «соделка». Але за відсутністю вдалішого терміну ми змушені розуміти під угодою дії лише однієї особи» [1, с. 48]

Основним правочином у кредитній сфері, безумовно, є кредитний договір, який оформляє і закріплює відносини сторін з приводу набуття, використання і повернення суми кредиту. Вторинними, похідними угодами є договори, що спрямовані на забезпечення основного кредитного зобов'язання. До них, перш за все, відносяться договори застави, поруки і банківської

гарантії, як найчастіше використовувані в банківській практиці при забезпеченні виконання кредитного договору.

Таким чином, можна зробити висновок про те, що договорами в кредитній сфері вважаються дії громадян і юридичних осіб, спрямованих на встановлення, зміну або припинення цивільних прав і обов'язків у сфері кредитування і забезпечення кредитних зобов'язань.

Так, ч. 1 ст. 1054 ЦКУ визначає, що за кредитним договором банк або інша фінансова установа (кредитодавець) зобов'язується надати грошові кошти (кредит) позичальникові у розмірі та на умовах, встановлених договором, а позичальник зобов'язується повернути кредит та сплатити проценти. [2, с. 345].

У літературі міститься також поняття кредитного договору як письмової домовленості між комерційним банком і позичальником, згідно з яким банк зобов'язується надати позичальникові кредит в обумовленій сумі на умовах строковості, зворотності і оплатності, а позичальник зобов'язується використовувати отриману грошову суму за призначенням і повернути у встановлений строк із сплатою обумовлених процентів. [3, с. 87].

На думку автора, кредитний договір має декілька характеризуючих ознак, що відображають специфіку даного договору, а саме:

- кредитний договір є самостійним договором, незалежним від інших цивільно-правових договорів.

- кредитний договір є консенсуальним. Як свідчить практика укладення кредитних договорів, банківські установи навмисно визначають кабальні умови для позичальників на момент підписання договору та його виконання останнім.

- кредитний договір є завжди оплатним.

- кредитний договір є двостороннім.

Виходячи з вищевикладеного, кредитний договір є двостороннім, що встановлює права і обов'язки, як для позичальника, так і для кредитодавця.

Теоретичну і практичну значимість має розробка проблем укладення кредитних договорів. Так, до сьогоденного часу у літературі не вирішені питання про юридичну природу

кредитної заявки клієнта, про механізм кредитних торгів. Необхідно вироблення механізму обміну інформації (перш за все про кредитоспроможність потенційних позичальників) в самій банківській системі.

До цих пір не отримав достатнього відображення порядок укладення договорів, у тому числі кредитних, за допомогою електронних засобів і мережі Інтернет. Розвиток банківських технологій обумовлює необхідність дослідження складних моделей кредитування, у тому числі контокоренту, овердрафту, кредитування держателів банківських карт, синдикованого кредитування тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Мейер Д.И. Русское гражданское право. 1902. - М: «Статут»: Серія «Классика российской цивилистики», 1997 г. - 318 с.
2. Цивільний кодекс України: станом на 13 червня 2012 р. / Верховна Рада України. - Офіц. Вид. -К.: Парлам. Вид-во, 2012. - с. 94. -(Бібліотека офіційних видань).
3. Цивільне право / За ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького. - Харків, 2014. - 465 с.